

Eiklīda telpas

Henrik Gabrielyan

the 20 of May 2019

1212. – 1216.

$$1212. \ 5x_1^2 + x_2^2 + \alpha x_3^2 + 4x_1x_2 - 2x_1x_3 - 2x_2x_3$$

$$F_s = \begin{pmatrix} 5 & 2 & -1 \\ 2 & 1 & -1 \\ -1 & -1 & \alpha \end{pmatrix}$$

$$|5| = 5 > 0$$

$$\begin{vmatrix} 5 & 2 \\ 2 & 1 \end{vmatrix} = 5 \cdot 1 - 2 \cdot 2 = 5 - 4 - 1 > 0$$

$$\begin{aligned} \begin{vmatrix} 5 & 2 & -1 \\ 2 & 1 & -1 \\ -1 & -1 & \alpha \end{vmatrix} &= - \begin{vmatrix} 2 & -1 \\ 1 & -1 \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} 5 & -1 \\ 2 & -1 \end{vmatrix} + \alpha \begin{vmatrix} 5 & 2 \\ 2 & 1 \end{vmatrix} \\ &= -(-2 + 1) + (-5 + 2) + \alpha = 1 - 3 + \alpha = \alpha > 2 \end{aligned}$$

Eiklīda telpa

Def. Par **Eiklīda telpu** sauc jebkuru pāri (E, F) , kur E ir lineāra telpa pār R un F ir pozitīvi noteikta kvadrātiska forma.

F atbilstošo simetrisko bilineāro formu sauc par šīs **Eiklīda telpas skalāro reizinājumu**.

x un y skalārais reizinājums : (x, y)

Izvēlamies bāzi, kurā F ir normālformā.

Tajā $F(x) = x_1^2 + \dots + x_n^2$

$$F_e = \begin{pmatrix} 1 & & & 0 \\ & 1 & & \\ & & \ddots & \\ 0 & & & 1 \end{pmatrix}$$

$$(x, y) = x_1 y_1 + x_2 y_2 + \dots + x_n y_n$$

Skalārā reizinājuma īpašības:

$$* (x, y) = (y, x)$$

$$* (x_1 + x_2, y) = (x_1, y) + (x_2, y)$$

$$* (\alpha x, y) = \alpha (x, y)$$

$$* x \neq 0 \rightarrow (x, x) > 0$$

$$(0, 0) = 0$$

Vektora x garums:

$$|x| = \sqrt{(x, x)}$$

$$|x| = \sqrt{x_1^2 + x_2^2 + \dots + x_n^2}$$

Leņķis starp vektoriem x un y

$$\angle(x, y) = \arccos \frac{(x, y)}{|x||y|}$$

$$x \neq 0, y \neq 0$$

Košī nevienādība

$$\begin{aligned}
 |(x, y)| &\leq |x| \cdot |y| \\
 \updownarrow \\
 (x, y)^2 &\leq |x|^2 |y|^2 \\
 0 &\leq (x - \alpha y, x - \alpha y) = \\
 &= (x, x - \alpha y) - \alpha(y, x - \alpha y) = \\
 &= (x, x) - \alpha(x, y) - \alpha(y, x) - \alpha^2(y, y) = \\
 &= (y, y)\alpha^2 - 2(x, y)\alpha + (x, x) \\
 &\Rightarrow y \neq 0
 \end{aligned}$$

Def. Saka, ka vektori x un y ir ortogonāli $\Leftrightarrow (x, y) = 0$. Apzīmē, kā $x \perp y$.

Def. Vektoru sistēmu $e_1, e_2, \dots, e_k$ sauc par ortogonālu $\Leftrightarrow \forall i \forall j (i \neq j \rightarrow e_i \perp e_j)$

Teorēma. Ortogonāla nenulles vektoru sistēma lineāri neatkarīga
 $\alpha_1 e_1 + \dots + \alpha_k e_k = 0$ pareizināsim skalāri ar e_i
 $(e_i, \alpha_1 e_1 + \dots + \alpha_k e_k) = (e_i, 0)$
 $\sum_{j=1}^k \alpha_j (e_i, e_j) = 0$

Def. Saka, ka vektors x ir normēts $\Leftrightarrow |x| = 1$

Vektoru x normēšana:

$$x \rightarrow \frac{x}{|x|} = \frac{1}{|x|} x$$

Def. Ortogonālu vektoru sistēmu, kas sastāv no normētiem vektoriem, sauc par ortonormētu vektoru sistēmu. Ja tā ir lineārās telpas bāze, tad to sauc par ortonormētu bāzi.

Teorēma. Jebkurā galīgi dimensionālā Eiklīda telpā eksistē ortonormēta bāze.

Jebkuru ortonormētu vektoru sistēmu var papildināt līdz ortonormētai bāzei.

Pier. (E,F) eksistē bāze $e_1, \dots, e_n$, kurā F ir normālformā:

$$F_e = \begin{pmatrix} 1 & & & 0 \\ & 1 & & \\ & & \ddots & \\ 0 & & & 1 \end{pmatrix} = (f_{ij})$$

$$f_{ij} = (e_i, e_j) = \begin{cases} 0, & \text{ja } i \neq j \\ 1, & \text{ja } i = j \end{cases}$$

$$e_1, \dots, e_k$$

$$\dim E = n > k$$

$$\begin{cases} (x, e_1) = 0 \\ \dots\dots\dots \\ (x, e_k) = 0 \end{cases}$$

$$k \text{ vien.}$$

$$n \text{ mainiigie}$$

$$k < n$$